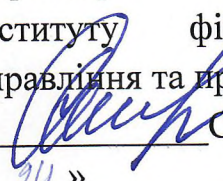

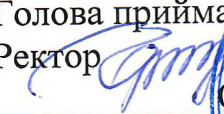
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

ПОГОДЖЕНО

Директор Навчально-наукового
Інституту фінансів, економіки,
управління та права, д.е.н., професор
 Світлана ОНИЩЕНКО
« 24 » 04. 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
Ректор Олена ФІЛОНЧИК
« 25 » 2025 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ**

галузь знань:

С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність:

С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини
спеціалізація:

С1.01 – Економіка

рівень вищої освіти:

третій (освітньо-науковий)

освітня кваліфікація:

**Доктор філософії з економіки та міжнародних економічних відносин за
спеціалізацією С1.01 Економіка**

Програма ухвалена на засіданні вченої ради ННІФЕУП
(Протокол № 7 від 22 квітня 2025 р.)

Полтава, 2025

Прийом до аспірантури Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» для підготовки докторів філософії здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» у 2025 році.

Майбутній здобувач ступеня доктора філософії у галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини, спеціалізації С1.01 Економіка має продемонструвати ступінь своєї компетентності з обраної спеціальності, рівень загальної, наукової і професійної ерудиції, творчий пошук нових напрямів у науковому та практичному підходах до розв'язання поставлених завдань.

Метою проведення вступного випробування для участі в конкурсі щодо зарахування на навчання за ступенем вищої освіти «доктор філософії» спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», спеціалізації С1.01 «Економіка» є визначення у здобувача ступеня доктора філософії компетентностей до:

- опанування глибоких знань щодо сучасного стану, засад та принципів функціонування економічних систем, в основі яких лежать економічні закони; розуміння економічних процесів і явищ, котрі відбуваються в економічних системах різних рівнів;

- ефективного застосування сучасних наукових методів та прийомів дослідження соціально-економічних явищ і процесів;

- до визначення об'єкта та предмета досліджень з використанням гносеологічних підходів щодо розв'язання проблем у галузі економіки;

- критичного аналізу й оцінювання сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час розв'язання конкретних дослідницьких і практичних завдань;

- створення власної мережі наукових контактів із зарубіжними вченими з метою участі у міжнародних грантових проєктах, проходження стажування у зарубіжних науково-дослідницьких центрах, публікації результатів наукових досліджень у престижних виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection, рекомендованих Міністерством освіти і науки України;

- ініціювання інноваційних комплексних соціально-економічних проєктів, лідерства та повної автономії під час їх реалізації, до соціальної відповідальності за результати прийняття стратегічних рішень, пов'язаних з економічним розвитком;

- самовдосконалення у професійній сфері протягом життя, відповідальності за результати навчання інших осіб при здійсненні науково-педагогічної діяльності та наукових досліджень в економічній галузі;

- застосування сучасних інноваційних методів і прийомів для розв'язання наукових завдань при проведенні дисертаційних досліджень у галузі економіки;

– логічної побудови наукового дослідження відповідно до мети дослідження, наукового обґрунтування та структурування отриманих наукових положень і висвітлення результатів наукових досліджень у фахових публікаціях вітчизняних та закордонних спеціалізованих видань.

1. ЕТАПИ ТА ЗМІСТ

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

Вступне випробування базується на вимогах до знань і вмінь випускника ступеня вищої освіти «магістр» і включає зміст навчальних дисциплін:

- «Інформаційні системи в економіці»;
- «Методологія наукових досліджень»;
- «Макроекономіка»;
- «Мікроекономіка»;
- «Управління економікою знань та інноваціями»;
- «Прикладна економетрика»;
- «Соціальна відповідальність»;
- «Політекономія»;
- «Економічна безпека. Моделювання економічних ризиків».

Проведення фахового вступного випробування ґрунтується на таких принципах:

- уніфікація методики та умов проведення фахового випробування;
- забезпечення інформаційної та психологічної підготовки вступників до фахового випробування;
- зв'язок внутрішнього університетського контролю з галузевою системою атестації та ліцензування фахівців;
- дотримання вимог секретності при використанні чи зберіганні матеріалів діагностики.

2. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тестові завдання складаються на основі фахових дисциплін підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Тестові завдання мають закриту форму містять чотири варіанти відповідей, серед яких лише одна – вірна.

Загальна кількість тестових завдань складає 45.

3. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

Вступник вносить у бланк для відповідей свої реквізити та протягом 60 хв. (одна астрономічна година) відповідає на тестові завдання стандартного білету.

4. СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ

Фахове вступне випробування у формі тестів оцінюються за стобальною шкалою (від 100 до 200). Перевірка тестових завдань здійснюється за ключем.

Загальна оцінка знань визначається сукупністю правильних відповідей.

Мінімальна кількість балів (100 балів) призначається за п'ять правильних відповідей, кожна наступна правильна відповідь має вагомість одного тестового завдання 2,5 бали. Вступник, який дав правильну відповідь на менше ніж п'ять тестових завдань, вважається таким, що не склав фахове вступне випробування та позбавляється права участі в конкурсі на зарахування до аспірантури.

Таблиця критеріїв оцінювання знань за стобальною шкалою

Кількість правильних відповідей	Бали	Кількість правильних відповідей	Бали
1-4	не склав	25	150
5	100	26	152,5
6	102,5	27	155
7	105	28	157,5
8	107,5	29	160
9	110	30	162,5
10	112,5	31	165
11	115	32	167,5
12	117,5	33	170
13	120	34	172,5
14	122,5	35	175
15	125	36	177,5
16	127,5	37	180
17	130	38	182,5
18	132,5	39	185
19	135	40	187,5
20	137,5	41	190
21	140	42	192,5
22	142,5	43	195
23	145	44	197,5
24	147,5	45	200

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Інформаційні системи в економіці.

Інформаційні системи та їхня роль в управлінні економікою. Інформаційна революція як передумова переходу до інформаційного суспільства. Інформаційна економіка як наука. Єдиний інформаційний простір. Архітектура і структура АІС.

Модуль 2. Методологія наукових досліджень

Сутність науки як соціального інституту. Наукові дослідження, їх сутність та мета. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Наукова проблема. Методи

наукового пізнання. Наукові закони. Відкрита наука. Актуальність у науковому дослідженні. Наукова етика, академічна доброчесність.

Модуль 3. Макроекономіка

Особливості предмету макроекономіки. Економічні причини виникнення кейнсіанства, особливості його методології. Функції макроекономіки. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Концепції суспільного виробництва. Система національних рахунків. Розрахунок ВВП (ВНП) по доходам, витратам, виробничим методам. Закон економічної рівноваги.

Макроекономічний зміст ринку праці. Рівновага на ринку праці. Фактори рівноваги. Макроекономічний зміст товарного ринку. Ціноутворення на товарному ринку. Теоретичні концепції сукупної пропозиції. Класична і кейнсіанська модель рівноваги. Теоретичні підходи до визначення сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Валютні системи. Монетарна, фіскальна, зовнішньоекономічна політика держави. Моделі макроекономічної рівноваги та засоби їх досягнення.

Модуль 4. Мікроекономіка

Предмет і метод мікроекономіки. Види підприємств. Теорія граничної корисності і поведінки споживача. Аналіз поведінки споживача. Аналіз витрат виробництва. Склад витрат виробництва. Маржиналістська теорія ціни товару. Теорія корисності та її мікроекономічний зміст. Попит, пропозиція, їх взаємодія. Мікроекономічна модель рівноваги на товарному ринку. Мікроекономічна модель підприємства. Цінові та нецінові показники ринкової кон'юнктури. Валові витрати підприємства, види витрат, способи максимізації прибутку підприємства. Мінімізація витрат.

Виробничі функції. Сукупний, середній та граничний продукти змінного фактору виробництва та їх взаємозв'язки. Закон спадної продуктивності змінного фактору виробництва. Ринок досконалої конкуренції. Монопольний ринок. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Олігополія та монополістична конкуренція. Загальна ринкова рівновага та теорія добробуту.

Крива виробничих можливостей Крива можливих корисностей. Моделі Вальраса. Загальна ринкова рівновага. Оптимум Парето. Інституціональні аспекти ринкового господарства. Теорія добробуту Основні теореми теорії добробуту.

Модуль 5. Управління економікою знань та інноваціями

Сутність інновацій та інноваційних процесів на різних рівнях управління економікою. Особливості інноваційних процесів. Базові парадигми управління інноваціями на підприємстві. Економіка знань: еволюція наукових уявлень, складові та чинники формування в новітніх умовах.

Модуль 6. Прикладна економетрика

Означення економетричної моделі. Види економетричних моделей. Рівняння регресії та коефіцієнт кореляції. Етапи розроблення економетричних моделей Рівняння парної лінійної регресії. Рівняння парної нелінійної регресії.

Рівняння множинної лінійної регресії. Множинна колінеарність факторів. Визначення коефіцієнтів рівняння. Перевірка адекватності моделі. Прогнозування за допомогою множинної лінійної регресії.

Означення гетероскедастичності. Критерії для визначення наявності гетероскедастичності.

Означення автокореляції. Критерії для визначення наявності автокореляції. Визначення параметрів рівняння лінійної регресії методом Ейткена за наявності автокореляції.

Система незалежних регресій. Рекурсивна модель. Ідентифікація систем одночасних рівнянь. Оцінювання моделі. Непрямий метод найменших квадратів (НМНК) оцінювання параметрів системи двох регресій.

Двокроковий метод найменших квадратів. Поняття про лагові змінні. Оцінювання параметрів вихідної форми моделі.

Означення панельних даних. Переваги панельних даних.

Поняття стаціонарного ряду, ARMA-моделей.

Модуль 7. Соціальна відповідальність

Суть та значення соціальної відповідальності. Внутрішнє і зовнішнє середовище соціальної відповідальності. Моделі соціальної відповідальності.

Стандарти Міжнародної організації праці та принципи Глобального договору у сфері праці. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.

Соціальна відповідальність територіальних громад. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням.

Розвиток партнерства із місцевою владою й громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад.

Екологічні аспекти її соціальної відповідальності. Суть і значення відповідального ставлення до довкілля. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.

Соціальна відповідальність держави й сталий розвиток. Міжнародний досвід державного регулювання соціальної відповідальності.

Відповідальне споживання. Культура споживання та його вплив на розвиток соціальної відповідальності в суспільстві.

Соціальна відповідальність ЗМІ: вплив на поведінкові моделі в суспільстві. Соціальна відповідальність освіти й науки.

Модуль 8. Політекономія

Економічні потреби та інтереси. Виробництво матеріальних благ та послуг. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми. Економічна система суспільства. Відносини власності.

Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Ринок: сутність, структура та інфраструктура.

Конкуренція та монополія у ринковій економіці

Капітал: процес виробництва і нагромадження.

Модуль 9. Економічна безпека. Моделювання економічних ризиків.

Економічна безпека підприємства. Корпоративна стратегія та стратегічний

аналіз. Стратегічне управління.

Поняття та природа економічного ризику. Класифікація ризиків. Причини виникнення економічного ризику. Особливості прояву ризиків у ринкових умовах господарювання.

Підприємницький ризик. Сутність підприємницького ризику. Причини виникнення підприємницького ризику. Функції підприємницького ризику. Класифікація підприємницького ризику.

Ризики у виробничому підприємстві. Ризики відсутності попиту на вироблену продукцію. Ризики невиконання господарських договорів (контрактів). Ризики підсилення конкуренції. Ризики виникнення непередбачених витрат та зниження доходів.

Фінансовий ризик. Ризики у фінансовому менеджменті. Трансляційний валютний ризик. Роль форвардних операцій в управлінні валютними ризиками. Роль валютних ф'ючерсів в управлінні валютними ризиками.

Інвестиційні ризики. Основні принципи розроблення інвестиційної стратегії з урахуванням ризику. Методи оцінювання інвестиційних проектів з урахуванням ризику. Ризик щодо прийняття інвестиційних рішень. Вплив інвестиційних проектів на ризик фірми.

Кількісний аналіз ризику. Методи кількісного аналізу ризику. Аналіз чутливості. Визначення ризику збитків. Наслідки кількісного аналізу ризику.

Система оцінювання ризиків. Загальні підходи до кількісного оцінювання ризику. Імовірнісний підхід. Обчислення абсолютного значення ризику. Засоби управління ризиками. Основні підходи до управління ризиками. Способи зниження ступеня ризику. Обрання способу управління ризиком.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Andrzejewski S., Julliard, R. (2022, June 7). Citizen Science: Producing Data With People for Innovating Research. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6642538>
2. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Тести. Ситуаційні завдання. Практикум розв'язання Навч. посібник. К.: Четверта хвиля, 2016. 144 с.
3. Базилінська О.Я., Мініна О.В. Мікроекономіка: Навчальний посібник/ За ред. О.Я. Базилінської. К.: ЦНЛ, 2016. 349 с.
4. Бєлінський П.І., Зайцев Ю.К. Основи економіки в запитаннях та відповідях. / Чернівці: Рута, 2017. Ч. 2: Макроекономіка. 204 с.
5. Беляєв О.О., Діба М.І., Кириленко В.І. та ін. Соціальна економіка Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 196 с.
6. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І., Пахомова Т., Романюк О. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студ. екон. спец. закладів освіти: У 2 ч. 2-е вид. К.: Основи, 2015. 517 с.
7. Буряк П.Ю., Стефанишин О.В., Цимбал Л.Л., Балагурак У.Д., Гупало О.Г. Макроекономіка: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Л.: ІНТЕРЕКО, 2016. 347 с.
8. Варналій З. С., Живко З. Б., Білик Р. Р., Онищенко С. В., Живко М. О., за ред. З. С. Варналія. Фінансова безпека підприємства: [навч. посіб.] Львів: Ліга-Прес, 2018. 300 с.
9. Васильєв С. В., Кобець Є. А., Масляєва О. О. Мікроекономіка : навч. посіб. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 310 с.
10. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: навч. Посібник. 3-тє вид. перероб. і доповн. К.: Знання, 2015. 423 с.
11. Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі. Макроекономіка, Кн. 5. Переклад / Мусієнко В., Овсієнко В. К.: Основи, 2016. 814 с.
12. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. 9-те вид., доп. Затверджено МОН / За ред. В.Д. Базилевича. К., 2015. 710 с.
13. Економічна теорія: Політекономія: підручник. Київ, нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2014. 710 с.
14. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка : навч. посіб. / Мацелюх Н. П. та ін. Ірпінь, 2018. 298 с.
15. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Яковчук. К.: Ліра-К, 2020. 450 с.
16. Забарна Е. М., Козакова О. М., Задорожнюк Н. О. та ін. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
17. Каменева Н. М., Косич М. В., Александрова О. Ю. та ін. Мікроекономіка: Навч. Посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
18. Колосінська М.І., Белей С.І., Бойда С.В. Економічна теорія: навчальний посібник. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.
19. Кокарев І.В. Основи економічної теорії: курс лекцій. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
20. Коюда П.М. Макроекономіка: Навч. посібник. Х.: ХНУРЕ, 2015. 236 с.
21. Кривцов О.С., Бережний В.М., Онегіна В.М. Макроекономіка у

запитаннях та відповідях: Навч. посібник для студ. вищ. навч. Закладів. Х.: Факт, 2016. 199 с.

22. Кучерявенко І.А. Макроекономіка. Практикум: Навч. посібник. К.: Вікар, вид.6. 2015. 239 с.

23. Лебединська Л.Д. Макроекономіка: Курс лекцій. Чернігів: Чернігівські береги, 2015. 128 с.

24. Лагутін В.Д., Уманців Ю.М., Щербакова Т.А. Економічна теорія: підручник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.

25. Лукашевич М. Соціологія економіки: Підручник для ВНЗ. К.: Каравела, 2015. 288 с.

26. Лич В. М., Куліков П. М., Головаш Б. Е., Гончаров В. В. Мікроекономіка: підручник. Київ, 2018. 96 с.

27. Отрошко О.В. Основи економічної теорії: навч. Посібник. 2-ге вид., перероб. і доповн.: Знання, 2014. 334 с.

28. Політична економія: Навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Пилипенка Ю.І. Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2014. 236 с.

29. Птащенко Л.О. Конспект лекцій із дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Полтава: НУПІ, 2020. 100 с.

30. Соколов М., Горлач М., Гущенко В., Кримов М., Жиленкова М. Економічна теорія: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.

31. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 432 с.

32. Тейлор і Френсіс. Економічна теорія та її історія. 2019 р. 432 с.

33. Шевченко О.М. Економічна теорія: навч.-метод. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 701 с.

Проректор з наукової роботи,
професор

Олена СТЕПОВА

Завідувач аспірантури

Володимир ІЛЬЧЕНКО

Завідувачка кафедри фінансів, банківського
бізнесу та оподаткування

Людмила СВИСТУН

Гарант ОНП, професор

Ліана ПТАЩЕНКО